

OLIVIER BLEYS

ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

Μυθιστόρημα

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΟΥΛΑ

Κ Ε Δ Ρ Ο Σ

Olivier Bleys: *Ανταρκτική*
Τίτλος πρωτοτύπου:
Olivier Bleys: *Antarctique*

ISBN 978-960-04-5348-5

Μετάφραση από τα γαλλικά: Κατερίνα Γούλα
Επιμέλεια-διόρθωση: Βάσω Παπαχρήστου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© *Éditions Gallimard, Paris, 2022*
© *Για την έκδοση στα ελληνικά, Εκδόσεις Κέδρος Α.Ε., 2023*

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.
Γ. Γενναδίου 3
Αθήνα 106 78
τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655
www.kedros.gr • www.facebook.com/kedros.gr
e-mail: books@kedros.gr

Στη Ζουλί, για να διασχίσω μαζί της γεωγραφικά πλάτη στα πέρατα της γης, και να τρέξω έως πέρα μακριά, κατά μήκος του ορίζοντα που πάντα ξεγλιστρά.

Στη μνήμη του αδελφού του παππού μου, Πολ ντε Μαρτάν ντε Βιβιές, επιστήμονα και εξερευνητή, ιδρυτή, το 1949, στη Νήσο του Νέου Άμστερταμ, της πρώτης μετεωρολογικής βάσης των νότιων και ανταρκτικών γαλλικών εδαφών.

ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΝΤΑΛΕΚΟ, ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

82° 06' N, 54° 58' A

03.01.1961 – 17:45

ΚΡΑΚ! Το τσεκούρι φυτεύτηκε λοξά, σχεδόν εγκάρσια, από τον λοβό του αυτιού έως το σαγόνι. Το αίμα ξεπήδησε από χίλιες μεριές, ξεχύθηκε σε μικρούς κόκκινους πίδακες προς όλες τις κατευθύνσεις – όπως κυλάει το νερό από ένα φράγμα που από στιγμή σε στιγμή πάει να καταρρεύσει.

Με τις παλάμες υγρές ο Βαντίμ άφησε από το χέρι του τη λαβή. Το χτύπημα δεν ήταν και πολύ πετυχημένο. Με το ξύλο ή με τον πάγο, εκεί εντάξει, τα κατάφερνε. Είχε τη φήμη τού πολύ επιδέξιου στο πλάνισμα των σανίδων, για παράδειγμα, ή στο σμίλεμα των τούβλων για την κατασκευή των ιγκλού. Αλλά ανθρώπινο κεφάλι; Ήταν η πρώτη φορά. Τη στιγμή του χτυπήματος αισθάνθηκε το ελαστικό δέρμα να τεντώνεται χωρίς αντίσταση, το κόκαλο από κάτω να θρυμματίζεται σαν τσόφλι αυγού. Ένα ασθενές κύμα, ένας παφλασμός, μεταδόθηκε από τους καρπούς στους πήχεις των χεριών του: καμία σχέση με τον σκληρό και ξερό κρότο του πέλεκυ πάνω σε έναν κορμό δέντρου.

– Έτσι μάλιστα... Τη μάζεψες τη γλώσσα σου! γρύλισε ο Βαντίμ. Το βούλωσες τώρα το βρωμόστομά σου!

Αποπειράθηκε μια χορευτική κίνηση, μα πολύ γρήγορα στα-

μάτησε, το στομάχι του είχε ανέβει στο στόμα. Τα πόδια του δεν τον κρατούσαν, τα γόνατά του έτρεμαν ανεξέλεγκτα. Άλλωστε το έδαφος κλυδωνιζόταν, οι τοίχοι χάραζαν τρελές τροχιές που χάνονταν εκεί πάνω, στο γαλακτερό στερέωμα του πόλου, ή βυθίζονταν στο άπειρο μέσα στις αχανείς εκτάσεις πάγου.

– Να τι τους κάνω εγώ... όσους δεν παίζουν τίμα!

Ο Νικολάι θέλησε κάτι να πει. Πίσω από αυτή την άμορφη μάζα από σάρκα και οστά παλλόταν ο εγκέφαλος άθικτος. Το μόνο που ανέβλυσε ωστόσο από τον τραυματία ήταν μια σειρά ματωμένες φυσαλίδες. Πισωπάτησε ένα δυο βήματα, λυγίζοντας τα γόνατα· έκανε να στηριχτεί σε μια καρέκλα αλλά δεν τα κατάφερε· του φάνηκε πως πιάστηκε από την άκρη του τραπεζιού, η σκακιέρα αναποδογύρισε κάτω απ' το χέρι του και εκτοξεύτηκαν ψηλά στον αέρα τα πiónια από χαυλιόδοντες θαλάσσιου ίππου· στο τέλος ο οδηγός-μηχανικός που τραμπαλιζόταν πέρα δώθε στο δωμάτιο – ήταν σχεδόν απίστευτο ότι μπορούσε να φέρνει βόλτες με το κρανίο έτσι ορθάνοιχτο –, στο τέλος, λοιπόν, ο Νικολάι υπέκυψε στον νόμο της βαρύτητας: σωριάστηκε φαρδύς πλατύς, με τον υπόκωφο θόρυβο που κάνει ένα παραφουσκωμένο σακί αλεύρι καθώς το πετάνε στην καρότσα ενός φορτηγού.

Ξανάπεσε σιωπή, και μαζί της κατακάθισαν και τα σωματίδια σκόνης που είχε σηκώσει η συμπλοκή. Μια λίμνη αίματος απλωνόταν χωρίς βίαση· μεγάλωνε κάτω από το κεφάλι του νεκρού μέχρι που τον περικύκλωσε σαν αλλόκοτο φωτοστέφανο. Ο Νικολάι ο μάρτυρας έμελλε να κάνει τη ζωή δύσκολη σε εκείνον που θα του λάχαινε, αργότερα, να περάσει τη σφουγγαρίστρα πάνω από αυτό τον χαμό.

Ο Βαντίμ έσκυψε πάνω από το άψυχο σώμα πολύ προσεκτικά, όπως προχωράμε στην άκρη ενός γκρεμού. Ικανό τον είχε

αυτό τον άχρηστο να δώσει κάνα σάλτο και, πάνω στον ύστατο σπασμό, να τον αρπάξει από τον λαιμό. Με την άκρη της αρβύλας του, ο τρακτερίστας* τού έδωσε μια απαλή κλοτσιά στο πλευρό, στη συνέχεια μια πιο δυνατή – ακούστηκε ένα τρίζιμο απ' τα πλευρά – και μια τρίτη που δίπλωσε τον Νικολάι στα δύο και τον ξαπόστειλε κάτω απ' τις κουκέτες.

– Έι! διαμαρτυρήθηκε κάποιος άλλος που το πτώμα κυλίστηκε στα πόδια του.

Η φωνή ερχόταν απ' τα αριστερά, από τα κρεβάτια που ήταν τοποθετημένα το ένα πάνω στ' άλλο. Ένας τρίτος άντρας προσπαθούσε να συνέλθει από το μεθύσι καθισμένος στο κάτω στρώμα, με το χέρι στηριγμένο σε μια ζουληγμένη κονσέρβα. Ήταν ο Αντόν Πετρόβιτς Λουμπάτσεφ, ο επικεφαλής της πολιτικής βάσης.

Στο μυαλό του Βαντίμ σχηματίστηκε θολά η διάταξη του περιβάλλοντος χώρου, την ώρα που ανακτούσε, αργά και σταδιακά, την αίσθηση της πραγματικότητας. Αυτός που εδώ και τρεις ώρες ήταν τελείως απορροφημένος στη λιγδιασμένη τετράγωνη επιφάνεια της σκακιέρας είδε μεμιάς το πεδίο της συνείδησής του να διευρύνεται.

Αισθάνθηκε τα βιδωμένα μεταλλικά ελάσματα κάτω από τις σόλες των παπουτσιών του, οσφράνθηκε τη μυρωδιά σκουριάς, ούρων και ποτισμένου αλκοόλ που δηλητηρίαζε την ατμόσφαιρα. Γύρω από τον λαμπτήρα βολφραμίου φωτίζονταν σε ίσα τμήματα η γωνιά για τον ύπνο, η γωνιά για το φαγητό, η γωνιά για τα μαστορέματα. Στο τελευταίο τμήμα του δωματίου που αποκάλυπτε η λάμπα ορθωνόταν η πόρτα, με τους παγωμένους μεντεσέδες και το σοβατισμένο κατώφλι, όπου κείτονταν πα-

* Οι τρακτερίστες ήταν χειριστές και συντηρητές ελκυστήρων, συνήθως ερπυστριόφορων, όχι μόνο γεωργικών τρακτέρ αλλά και στρατιωτικών αρμάτων. (Σ.τ.Μ.)

ραταγμένο ένα ομιχλώδες δάσος από αρβύλες για χιόνια και πολύ χαμηλές θερμοκρασίες.

Δυο φεγγίτες μοναχά, τόσο στραβοκομμένοι που έμοιαζαν να έχουν χαραχτεί στον τοίχο με το ανοιχτήρι για τις κονσέρβες, άφηναν να διεισδύσει μέχρι τα μισά του δωματίου – ποτέ πιο βαθιά – αυτό που, ελλείψει άλλης λέξης, ονόμαζαν *φως*. Πράγματι, το ανοιχτόγκριζο αυτό κύμα κουβαλούσε τόσο λίγα φωτόνια που θα έπρεπε να του έχουν δώσει ένα διαφορετικό όνομα.

Μέσα στο ημίφως ο Βαντίμ, με τα χέρια σταυρωμένα στην πλάτη, παρακολουθούσε αποσβλωμένος το ανάβλυσμα του αίματος: μία στρογγυλή λιμνούλα κάτω από τη λάμπα, έπειτα μία ευθεία γραμμή ίσαμε το σώμα του οδηγού-μηχανικού. Το αίμα δεν έλεγε να στεγνώσει εύκολα μέσα στην τόση υγρασία της ατμόσφαιρας, μέσα σε όλον αυτό τον ατμό που ανέδιδαν οι τέσσερις άντρες στο εσωτερικό του μεταλλικού στεγανού θαλάμου. Η μικρή λιμνούλα τρεμόπαιζε, αρρυντίδωτη και χλιαρή. Κάπως έτσι έμοιαζε να αιωρείται, βαλτωμένη στην ατμόσφαιρα, και η ανάμνηση αυτού που είχε κάνει ο Βαντίμ.

– Βαντίμ! Βαντίμ! Βαντίμ! γκρίνιαξε ο ξαπλωμένος άντρας.

Κι όση ώρα έψελνε με σκαμπανεβάσματα το παράπονό του, στηρίχτηκε στον αγκώνα του για να βάλει μπρος μια βραδυκίνητη προσπάθεια να ανασηκωθεί απ' το κρεβάτι και ν' απελευθερώσει τα πόδια του από την ξεφτισμένη κουβέρτα. Κάθε κίνηση έμοιαζε να απομυζεί την τελευταία ικμάδα της δύναμής του. Η όρθια στάση τού προκάλεσε ναυτία. Ο Αντόν άνοιξε τα πόδια και έκανε εμετό εκεί μπροστά, ανάμεσα στις φτέρνες του.

– ...Βααααντίμ! ξεφύσηξε ο αρχηγός σκουπίζοντας το στόμα του.

Ο τρακτερίστας άφησε να του ξεφύγει ένα ρουθούνισμα. Το χέρι του ταλαντώθηκε στο ύψος των αστραγάλων του, ψάχνο-

ντας το μπουκάλι που τους κρατούσε συχνά συντροφιά. Μα το μπουκάλι θα πρέπει να είχε κυλήσει κάτω από κάποιο έπιπλο, κάπου που δεν το έφτανε το χέρι του, ή, πάλι, μπορεί να ήταν άδειο ή να είχε γίνει θρύψαλα πάνω στη συμπλοκή και τώρα να έμπηγε στην παλάμη του κοφτερά γυαλιά. Ούτε που ήξερε.

– Τι έκανες, Βαντίμ; Βλέπεις τι έκανες; Τον καημένο τον Νικολάι... Του έλιωσες το κεφάλι!

Ο Αντόν Λουμπάτσεφ τρέκλιζε, με τα χέρια τεντωμένα προς τον δολοφόνο. Ο πιο σύντομος δρόμος ήταν η ευθεία αλλά, στην πράξη, ήταν υποχρεωμένος να ακολουθήσει μεγάλες φουρκέτες για να μπορέσει να προχωρήσει. Φιάλες γκαζιού και γυάλινα μπουκάλια διάσπαρτα στο πάτωμα, τα κλοτσούσε σε κάθε του βήμα. Όσο περισσότερα παραμέριζε στο διάβα του, τόσο περισσότερα χιμούσαν πάλι καταπάνω του· μια πραγματική αγέλη κολλούσε στα πέλματά του.

Επιτέλους, ο Αντόν έφτασε τον Βαντίμ και τον άρπαξε όπως γραπώνεται κάποιος στη θάλασσα από το σωσίβιο που του πετάνε. Μια κι ο τρακερίστας δεν πατούσε – ούτε κι αυτός – με μεγάλη αυτοπεποίθηση στα πόδια του, οι δυο τους βάλθηκαν να εκτελούν μία χορογραφία, ένα βήμα μπρος, ένα πίσω, ριγμένοι ο ένας στην αγκαλιά του άλλου. Τα μάγουλα του αρχηγού πλημμύρισαν πάλι με εμετό, την έξοδο του οποίου αναχαίτισε παλικαρίσια στους ρινικούς κόλπους και στον φάρυγγα, και μάλιστα κατάφερε να καταπιεί με έναν μορφασμό αποτροπιασμού.

– Μην κουνιέσαι! Μείνε εκεί που είσαι! εκλιπάρησε ο Λουμπάτσεφ, που ένιωθε πως θα λιποθυμούσε.

– Μα, αρχηγέ, εσύ με πας πέρα δώθε!

Μια στιγμή αργότερα αυτός ο παράδοξος αγώνας ισορροπίας βρήκε την κατακόρυφό του και έμειναν ακίνητοι, αρκετή ώρα ώστε ο Αντόν να σταθεροποιήσει τη λαβή του γύρω απ’

τον λαιμό του τρακτηρίστα. Τα χέρια του τρίφτηκαν στον γιακά του παλτού, το χνούδι του οποίου μαδούσε τούφες τούφες, σαν το μαλλί ενός άρρωστου προβάτου· τα χέρια του ψαχούλεψαν το πλεκτό από κάτω και τρύπωσαν μέσα στις θηλιές του.

Ο Βαντίμ δεν πρόβαλε αντίσταση. Γεροδεμένος όπως ήταν, θα μπορούσε να ξεφύγει απ' τη λαβή με μια κίνηση του καρπού του. Θα ήταν παιχνιδάκι γι' αυτόν να ανασηκώσει τον αντίπαλό του πάνω απ' το ύψος του κεφαλιού του και να τον ξαποστείλει φαρδύ πλατύ στο διαχωριστικό τοίχωμα. Τι θα έκανε όμως έπειτα; Θα το έσκαγε; Για πού; Θα δραπετεύε; Πώς;

Ωστόσο, μια τρομακτική δύναμη χαλύβδωνε τη λαβή του αρχηγού. Ήταν το πεπρωμένο που του συνέθλιβε τους ώμους, η μοίρα που τον στραγγάλιζε, αφήνοντας μια ελάχιστη πνοή αέρα να εισέλθει στα πνευμόνια του.

– Βαντίμ Ίγκοροβιτς Κότοφ... Κακομοίρη ηλίθιε... Ντροπή της σποράς σου, απελπισία της μάνας σου! Σε συλλαμβάνω... Σε συλλαμβάνω για τον φόνο... Ω Θεέ μου...

Ο αρχηγός δεν στάθηκε ικανός να προχωρήσει στις τυπικές διαδικασίες για τη σύλληψη του εγκληματία. Παραείχε πει για να εφαρμόσει τον νόμο. Αντί γι' αυτό ο Αντόν ξαναγύρισε στο στρώμα του ψελλίζοντας πως ούτως ή άλλως ο Βαντίμ δεν θα τη γλίτωνε.

1

Για όλα αυτά έφταιγε η βότκα. Μετά το έκτο ποτήρι επικρατούσε μια ταραχώδης κατάσταση, γεμάτη κραυγές και αναβρασμό, που δεν άφηνε καμία ανάμνηση στον πότη αλλά καμιά φορά ήταν ικανή μέχρι και να αφαιρέσει μια ανθρώπινη ζωή. Ένα σωρό παροιμίες προειδοποιούσαν τους Ρώσους: η βότκα ανάβει το μπαρούτι· βγάζει τις λάμες απ' τα θηκάρια και τις πίκρες απ' τις καρδιές.

Κι όμως, όλη αυτή η φιλολογία δεν έλεγε τίποτε στον Βαντίμ, ο οποίος κοιτούσε, πολύ ενοχλημένος – όχι δυσαρεστημένος, πάντως – τον συμπαίκτη του στο σκάκι, τον Νικολάι, να στραγγίζει από το αίμα του στα πόδια των κρεβατιών. Ο οδηγός-μηχανικός κείτονταν εκεί, με τη σιδερένια κεφαλή του τσεκουριού φυτεμένη βαθιά στην ποντικίσια μούρη του.

Είχαν περάσει κιάλας δύο ώρες από τη στιγμή που ο Βαντίμ είχε κάνει αυτή την άθλια κίνηση, αυτή την εκφόρτιση νεύρων. Δύο ώρες και δώδεκα λεπτά. Πριν πλαγιάσει, παρότι μεθυσμένος μέχρι το κόκαλο, ο Λουμπάτσεφ είχε ρίξει ένα θολό βλέμμα προς το εκκρεμές – στον μεγάλο δείκτη – και είχε σημειώσει πρόχειρα την ώρα του εγκλήματος στη ράχη της παλάμης του. Μόνο ένας αρχηγός έχει παρόμοιες ιδέες.

Ο Βαντίμ, πάλι, δεν είχε κλείσει μάτι. Είχε πει τόσο πολύ που, αν του τρυπούσαν το μάγουλο, θα ξεπηδούσε από μέσα βότκα. Κι όμως, ο ύπνος δεν θα του έκανε το χατίρι να τον πάρει αν έγερνε στο μαξιλάρι το κεφάλι του, που βούιζε ανελέητα. Τον ταλάνιζαν τόσες έννοιες. Οπότε κι αυτός έσυρε ένα σκαμνί στη μέση του δωματίου και περίμενε, απαθής, με τα τεράστια χέρια του κρεμασμένα ανάμεσα στους μηρούς του, να πάρουν τα πράγματα τον δρόμο τους.

Παρ' όλα αυτά, αν ήθελε, θα μπορούσε να ασχοληθεί με χίλια δυο. Σε μια πολική βάση οι δουλειές δεν τελειώνουν ποτέ. Μπορούσε να φτυαρίσει το επίμονο χιόνι που στοιβαζόταν μπροστά στην πόρτα και την έφραζε. Μπορούσε να αναδεύσει το καυσιμέλαιο μέσα στη δεξαμενή, για να το εμποδίσει να ψυχθεί εξαιτίας της παγωνιάς. Απλές αγγαρείες, οι οποίες ανέχονταν έναν ορισμένο βαθμό μέθης. Άλλες, πάλι, απαιτούσαν να έχεις βάλει λίγο καλύτερα σε τάξη τις κινήσεις και τις σκέψεις σου: για παράδειγμα, η επικόλληση λωφίδων καουτσούκ στις αρβύλες πολικού ψύχους· οι σόλες τους, πλανισμένες από τον πάγο, φθειρόνταν στο άψε σβήσε.

Μόνο που ο Βαντίμ δεν είχε όρεξη να κάνει το παραμικρό. Ούτε καν να περιμαζέψει τα πόνια της σκακιέρας και να τα τακτοποιήσει στο κουτί τους· κι αυτό ακόμη υπερέβαινε τις δυνάμεις του. Επιχείρησε να το κάνει, αλλά δεν μπόρεσε να πιάσει στο χέρι του ούτε τη λευκή βασίλισσα ούτε τον μαύρο βασιλιά. Αυτές οι δύο φιγούρες είχαν οδηγήσει στην τραγωδία. Τόσο το χειρότερο γι' αυτές, αρνήθηκε να τις γυρέψει. Δεν ήταν εξάλλου καλύτερα να μη μετακινήσει τίποτε; Αυτά τα μικρά οστέινα κομμάτια ήταν *αποδεικτικά στοιχεία* – ήταν σχεδόν σίγουρος πως έτσι τα έλεγαν, τα αντικείμενα που μνημονεύουν τις κακές πράξεις μας.

Με τα χέρια οριζοντιωμένα πάνω στους μηρούς, την κάτω

γνάθο να πηγαίνει πέρα δώθε κι ας την επανέφερε κάθε τόσο στη θέση της αφήνοντας να τρέξει μια μικρή κλωστή σάλιου, ο Βαντίμ περίμενε. Έξω το χιόνι είχε ξαναρχίσει να πέφτει, ένα χιόνι φερμένο από τον δυτικό αέρα που μαστίγωνε τους φεγγίτες, ασπρίζοντάς τους ολοένα και περισσότερο. Οι νιφάδες κατακάθονταν, στην αρχή ανάλαφρες και φωτεινές, ύστερα πιο πυκνές. Θα έφτανε μια στιγμή που θα γίνονταν τόσο πολλές που θα κατάπιναν το τοπίο και θα τύλιγαν επίσης τους ήχους σε μια αδιαπέραστη πνιχτή ησυχία. Οι φωνές, τα πρόσωπα κι οι ζωές ακόμα θα αποκτούσαν μια διαφορετική υφή, γκριζα και καπνισμένη. Θα νόμιζες πως βρισκόσουν μέσα σε όνειρο.

Το βλέμμα του Βαντίμ περιπλανήθηκε στις κουκέτες, προς τις φασκιομένες σιλουέτες του Ίγκορ και του Ντιμίτρι. Οι δυο τους μαζί δεν συμπλήρωναν πενήντα χρόνια ζωής. Ο Ίγκορ, παγετωνολόγος: είκοσι οκτώ χρονών. Ο Ντιμίτρι, γεωλόγος: είκοσι ενός. Σαν να είχαν να κάνουν με παιδιά, τους παραχωρούσαν τα καλύτερα σκεπάσματα, τα μεγαλύτερα κομμάτια γούνας τα οποία στοίβαζαν κάθε νύχτα πάνω στα μέλη τους που τρεμούλιαζαν απ' το κρύο. Ο Ίγκορ δεν αποχωριζόταν ποτέ του έναν μάλλινο σκούφο με παχιά πλαϊνά αυτιά, τον οποίο κατέβαζε, προτού τον πάρει ο ύπνος, χαμηλά ίσαμε τα μάγουλα – σε σημείο να αναρωτιέσαι πώς ήταν δυνατόν να παίρνει ανάσα έτσι κουκουλωμένος. Ο Ντιμίτρι, από την πλευρά του, είχε επινοήσει, κατά «του παγετού που σου περόνιαζε τα δάχτυλα του ποδιού», τη μέθοδο να φοράει στα πόδια του όλες τις κάλτσες στο νούμερό του, έξι ή επτά ζευγάρια, τις οποίες, βδομάδα παρά βδομάδα, το μόνο που έκανε ήταν να αντιμεταθέτει τη σειρά τους για να δίνει την εντύπωση ότι τις άλλαζε.

Ο Ίγκορ και ο Ντιμίτρι είχαν γενειάδες νεαρών αντρών, ξανθές και κυματιστές, το περίγραμμα των οποίων το χάραζαν

με τη λάμα του μαχαιριού και έπλεκαν σε μικροσκοπικές πλεξούδες τις πιο μακριές τρίχες. Κανένας απ' τους δύο δεν είχε αντοχή στην κατανάλωση αλκοόλ. Εκείνο το βράδυ είχαν ζαλιστεί αμέσως, ήδη από το τρίτο ποτήρι και τη δεύτερη παρτίδα σκάκι. Κοιμούνταν μακάρια, χωρίς να τους περνάει καν απ' το μυαλό πως ένας φόνος είχε μόλις διαπραχθεί κατά τη διάρκεια του ύπνου τους.

Πλάι στα κρεβάτια των μηχανικών ορθωνόταν μια κακοφτιαγμένη σκαλωσιά, κατασκευασμένη κι αυτή από καρφωμένες σανίδες και μαδέρια από υπολείμματα ξυλείας. Ένα σκαλοπάτι στα δύο ήταν σπασμένο, και τα υπόλοιπα δεν κρατιούνταν στη θέση τους παρά με κακής ποιότητας συγκολλήσεις. Έπρεπε να διαλέξεις πού θα τοποθετούσες τα πόδια σου πάνω στις σανίδες, αλλιώς η όλη κατασκευή κινδύνευε να γίνει συντρίμμα. Η κάτω κουκέτα, κενή από δω και πέρα, ανήκε στον Νικολάι. Από πάνω της, στο ενισχυμένο με φλούδες κορμών και πριονίδι αχυρόστρωμά του, ροχάλιζε ο Αντόν Λουμπάτσεφ, βοτανολόγος και επικεφαλής της ανταρκτικής βάσης Νταλεκό.

Χωρίς να αφήσει το σκαμνί του, ενώνοντας όμως τις χοντρές φάλαγγες των δαχτύλων του για να σφηνώσει ανάμεσά τους το πιγούνι του, ο Βαντίμ περιεργάστηκε εξονυχιστικά τον κοιμισμένο. Μόνο το μισό κορμί του Αντόν είχε αναρριχηθεί στην πάνω κουκέτα· το υπόλοιπο κρεμόταν απέξω: το ένα χέρι του αιωρούνταν στο κενό, καθώς και το γυμνό πόδι του, με μια κατεβασμένη κάλτσα. Το πρόσωπο, με τα σάλια να τρέχουν απ' το στόμα, ακουμπούσε πάνω στο αχυρόστρωμα, περιτριγυρισμένο από έναν κίτρινο αφρό. Ανάμεσα στα στραβά φυτεμένα δόντια κείτονταν η γλώσσα, σαν το πετσοκομμένο άκρο ενός πλοκαμιού. Η χαλάρωση των μυών ήταν τέτοια, σε αυτό το μούτρο μεθύστακα, που το πρόσωπό του έμοιαζε με μάσκα από

καουτσούκ χωρίς κόκαλα στο εσωτερικό της. Ο Λουμπάτσεφ τα είχε τσούξει για τα καλά... Πότε θα ξυπνούσε; Αδύνατον να μαντέψει κανείς. Σε λίγες ώρες, σε λίγες μέρες ίσως.

Αποκλείεται ωστόσο να τον ξεχνούσε. Ήταν σίγουρο, τόσο σίγουρο όσο ότι τα ίχνη της αρκούδας οδηγούν στην αρκούδα. Κάποια στιγμή το αλκοόλ στις φλέβες του θα αραίωνε αρκετά ώστε να ανακτήσει τη συνείδησή του. Ωστόσο, ο Βαντίμι το ήξερε καλά, το ίδιο δευτερόλεπτο που τα βλέφαρα του Αντόν θα άνοιγαν για να αφήσουν να τρυπώσει το φως της μέρας, ένας ολόκληρος μηχανισμός θα πυροδοτούνταν, θα έμπαιναν σε κίνηση τα γρανάζια μιας μοιραίας αλληλουχίας ερευνών και ανακρίσεων που θα οδηγούσε στην καταδίκη του.

Τον ήξερε τον Αντόν ή, μάλλον, ήξερε τους Σλάβους. Ο αρχηγός της βάσης θα εφάρμοζε απαρέγκλιτα τον κανονισμό, διότι αυτό ήταν το πνεύμα της σοβιετικής διοίκησης, αυτό προκαλούσε το δέος και τον τρόμο των λαών σε ολόκληρο τον κόσμο: η αυστηρή τήρηση των διαδικασιών. Μόνο ένας Ρώσος αξιωματούχος θα ρητόρευε μες στο καταχείμωνο, κόντρα στον άνεμο, στις εξήντα μοίρες βόρειο πλάτος κι άλλους τόσους βαθμούς υπό το μηδέν στην κλίμακα της θερμοκρασίας. Μόνο ένας Ρώσος μηχανικός θα λίπαινε τον τροχό ενός ερπυστριοφόρου οχήματος εν μέσω χιονοθύελλας, χωρίς να ελπίζει σε κάτι περισσότερο από ένα μπαγατάκι μπισκότο κι ένα φλιτζάνι χλιαρό τσάι όταν θα επέστρεφε στον θάλαμο.

Ο Αντόν θα συνέτασσε την καταγγελία για τη δολοφονία του Νικολάι Καλίνιν, μηχανολόγου-μηχανικού, από τον Βαντίμι Κότοφ, τρακτερίστα δεύτερης τάξης, με την ίδια επιμέλεια με την οποία, για παράδειγμα, θα ξεφλούδιζε πατάτες, οι οποίες έβγαιναν πάντα στρογγυλές και λείες κάτω απ' το μαχαίρι του.

Στην αναφορά του θα ανέγραφε τη μέρα, την ώρα και άλλες σημαντικές λεπτομέρειες· θα εξέθετε τις περιστάσεις και

την ψυχική κατάσταση των πρωταγωνιστών· τέλος, θα κατέγραφε όλα όσα είχαν πει ή κάνει μέχρι να πέσει η μοιραία τσεκουριά.

Θα επισήμαινε ακόμη και τις κινήσεις που είχαν εκτελέσει τα πιόνια πάνω στη σκακιέρα, μιας και ο Λουμπάτσεφ, σκακιστής κι ο ίδιος, όφειλε στην εκπληκτική μνήμη του το γεγονός ότι είχε απομνημονεύσει εκατοντάδες παιχνίδια. Κάποια βράδια ο αρχηγός εξιστορούσε τη μία ή την άλλη παρτίδα, από την πρώτη μέχρι την τελευταία κίνηση – τη μονομαχία Πολουγκάγιεφσκι-Νεζμετνίνοφ στο Σότσι το 1958, την αντιπαράθεση του Κότοφ με τον Πετρόσιαν στη Μόσχα το 1949... –* ενώ ο Ίγκορ ή ο Ντιμίτρι, υπό την υπαγόρευσή του, μετακινούσαν τα πιόνια πάνω στη σκακιέρα. Ήταν μια ακολουθία αριθμών και γραμμάτων την οποία ο βοτανολόγος παρέθετε χωρίς παύσεις και χωρίς σφάλματα, όπως άλλοι απαγγέλλουν επικά ποιήματα δέκα χιλιάδων στίχων: «1. ε4 ε5 2. ζ4 ε × ζ4 3. Αγ4 Βθ4 + 4. Ρζ1 β5 5. Α × β5...» Ήταν ένας τρόπος να περάσει η ώρα, έλεγε ο αρχηγός.

Από έναν τέτοιον άνθρωπο ο Βαντίμ δεν μπορούσε να περιμένει καμία διευκόλυνση. Η αναφορά θα δακτυλογραφούνταν σε πέντε αντίτυπα, δύο από τα οποία θα διαβιβάζονταν στη Διαπεριφερειακή Επιτροπή για την Έρευνα στην Ανταρκτική. Η Επιτροπή, αργά ή γρήγορα, θα οργάνωνε μία αποστολή για να πιάσει στα χέρια της τον δολοφόνο και να τον επαναπατρίσει, φρουρούμενο ασφαλώς, στη Μόσχα.

Να πώς λειτουργούσαν σε γενικές γραμμές οι συμπατριώτες του. Δυσκολεύονταν να φέρουν τρεχούμενο νερό σε μια αποκεντρωμένη συνοικία της πρωτεύουσάς τους, αλλά κατέβαλλαν

* Θρυλικές σκακιστικές μάχες μεταξύ σπουδαίων παικτών της σοβιετικής εποχής: Λεφ Πολουγκάγιεφσκι-Ρασίντ Νεζμετνίνοφ και Αλεξάντερ Κότοφ-Τίγκραν Πετρόσιαν. (Σ.τ.Μ.)

αδιανόητες προσπάθειες προκειμένου να πετύχουν έναν μακρινό και ανέφικτο στόχο, από αυτούς που ο σοβιετικός προγραμματισμός δεν είχε πάψει ουδέποτε να θέτει, αρχής γενομένης από την περίοδο του Μεσοπολέμου.

Να στείλουν ένα απόσπασμα στην πολική έρημο, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τη Μόσχα, για να στριμώξει εκεί έναν ασήμαντο εγκληματία: η ιδέα αυτή ήταν ό,τι έπρεπε για να τους φανεί περίφημη. Ο Βαντίμ δεν είχε καμία αμφιβολία για την εφαρμογή της· ο Λουμπάτσεφ θα τον έστελνε στη φυλακή, και στο ικρίωμα ακόμη, τόσο απλά όσο σπρώχνουμε πάνω στη σκακιέρα, με την άκρη του δείκτη, έναν αξιωματικό που προσφέρεται να θυσιαστεί.

Κάποια αναταραχή υπήρχε τώρα, από τη μεριά των κρεβατιών. Ο αρχηγός είχε διπλώσει το ελεύθερο πόδι του και στριφογύριζε μέσα στην κουβέρτα. Ο Ίγκορ και ο Ντιμίτρι σάλεψαν κι αυτοί με τη σειρά τους, σαν η κίνηση αυτή να τους είχε μεταδοθεί μέσω ενός αόρατου ιμάντα.

Ο Βαντίμ ξεκόλλησε τον χοντρό πσινό του από το σκαμνί. Εξέτασε τους τρεις άντρες, απ' όσο πιο κοντά μπορούσε χωρίς να τους ξυπνήσει. Οι ανάσες τους ύφαιναν έναν λευκό ατμό, ο οποίος δεν αργούσε να διαλυθεί στον ψυχρό αέρα. Ήταν λιπαρές και ανέδιδαν μια έντονη οσμή. Εκτός από αυτή του Ίγκορ, που τον τάραζε ένας ελαφρύς βήχας στον ύπνο του, οι αναπνοές τους διαδέχονταν η μία την άλλη αργά, ήρεμες, κανονικές.

Ο Βαντίμ δεν θα είχε παρά να σφίξει τα δάχτυλά του γύρω από τον λαιμό του καθενός για να σφραγίσει μια για πάντα αυτό το ισχυρό ρεύμα αέρα. Στον στρατό είχε διδαχτεί τις τεχνικές του στραγγαλισμού. Αρκούσε να τοποθετήσει τους αντίχειρες στα σωστά σημεία και να ασκήσει πίεση. Υπήρχαν παραλλαγές – άλλες αφήναν το θύμα παράλυτο κι άλλες απέβαιναν μοιραίες.